

Inhoud van deze policy brief

- Het begrip Responsible Research and Innovation (RRI)
- Het project RRI-Practice
- De status en betekenis van RRI in Nederland
- Aanbevelingen voor het versterken van RRI

Het project RRI-Practice

RRI-Practice heeft als doel om best practices op het gebied van de implementatie van RRI in kaart te brengen en ondersteunen. Hiertoe worden beleid, discussies en initiatieven op het gebied van RRI in kaart gebacht in 22 onderzoek uitvoerende en financierende organisaties, verspreid over 12 landen binnen en buiten Europa.

De Nederlandse casestudy, die de afgelopen twee jaar is uitgevoerd, richtte zich op het landelijke wetenschaps- en innovatiebeleid, en bevat organisatiestudies over NWO, Wageningen Universiteit & Research en de Radboud Universiteit Nijmegen.

Interpretaties van RRI

Voor de Europese Commissie is RRI een belangrijke manier om onderzoek en innovatie af te stemmen op maatschappelijke implicaties en uitdagingen. De EC zet hierbij in op de thema's ethiek, gender, open access, maatschappelijke betrokkenheid en wetenschapseducatie (zie ook <https://www.rri-tools.eu/>).

In het Nederlandse wetenschapsbeleid wordt RRI gezien als een manier om vorm te geven aan de participatie van burgers en stakeholders in onderzoek en innovatie (zie bijvoorbeeld de Wetenschapsvisie 2025 van het ministerie van OCW).

RRI-Practice contactpersoon in Nederland

Dr. Luca Consoli
Institute for Science in Society
Radboud Universiteit Nijmegen
l.consoli@science.ru.nl

POLICY BRIEF September 2018

Responsible Research and Innovation (RRI) is de afgelopen jaren, met name in Europa, opgekomen als een kader voor onderzoeks- en innovatiebeleid. RRI richt op a) het versterken van betrokkenheid en verantwoordelijkheid van alle belanghebbenden in onderzoek en innovatie, en b) het stimuleren van ethisch verantwoorde, duurzame en maatschappelijk wenselijke uitkomsten van onderzoek en innovatie, die zijn afgestemd op maatschappelijke behoeften en uitdagingen.

In februari 2017 organiseerden de RRI-Practice teams van RU en WUR een workshop over RRI in Nederland met een aantal deskundigen en beleidsmakers. Uit de discussie in de workshop kwam naar voren dat er in Nederland al veel initiatieven zijn om verantwoord onderzoek en innovatie te onderzoeken, te stimuleren en in de praktijk te brengen. Ook werd duidelijk dat het RRI-gedachtengoed en het Nederlandse beleid goed op elkaar aansluiten. Deelnemers benadrukten dat het RRI-kader vooral van waarde kan zijn als het goed is afgestemd op de uiteenlopende, specifieke behoeften en uitdagingen die in onderzoeksorganisaties en bedrijven spelen.

De nationale casestudy laat zien dat het Nederlandse onderzoeks- en innovatiebeleid sterk is gericht op het stimuleren van de maatschappelijke en economische impact van onderzoek en innovatie en van participatie en samenwerking in onderzoeks- en innovatieprocessen. Verschillende aspecten en aandachtsgebieden van RRI zijn stevig in het beleid verankerd en/of staan hoog op de beleidsagenda. Dit geldt bijvoorbeeld voor maatschappelijke betrokkenheid, open science, seksegelijkheid en wetenschappelijke integriteit.

Tegelijkertijd maken de organisatiestudies duidelijk dat er ook barrières zijn voor de verdere implementatie van RRI in Nederland, met name op het gebied van onderzoeks- en publicatieculturen. Hieronder vallen bijvoorbeeld: weerstand tegen open access, impliciete *gender bias*, en de dominantie van kwantitatieve, productiviteitsgerichte maatstaven in de beoordeling van onderzoekers en onderzoeksgroepen (zie ook het kader over de nieuwe NWO-strategie).

Met oog op deze barrières doen we aanbevelingen in twee richtingen:

- Het verder stimuleren van reflectie en dialoog, bijvoorbeeld over hoe de maatschappelijke betekenis van wetenschap beter kan worden meegewogen in haar waardering, en hoe kernwaarden als openheid, inclusiviteit en integriteit verder geïnternaliseerd kunnen worden in onderzoek en innovatie.
- Het verder ontwikkelen en implementeren van indicatoren en beoordelingscriteria voor wetenschappers en onderzoeksgroepen waarin RRI-gerelateerde aspecten en competenties, bijvoorbeeld op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid, open science en wetenschapseducatie en -communicatie, nadrukkelijker zijn ingebed.

De RRI-benadering en de bevindingen van RRI-Practice bieden diverse aanknopingspunten om een bijdrage te leveren aan actuele ontwikkelingen en veranderingsprocessen in onderzoek en innovatie in Nederland. Het RRI-Practice team denkt hierover graag met u mee.

De rapporten van de nationale casestudy's zijn te vinden via:
<https://www.rri-practice.eu/knowledge-repository/publications-and-deliverables/>.

Verantwoord onderzoek stimuleren: het voorbeeld van de NWO-strategie

Het onlangs verschenen strategisch plan “Verbinden van wetenschap en samenleving” beschrijft de voorgenomen koers van NWO voor de komende jaren. NWO legt hierbij de nadruk op het leggen van verbindingen binnen de wetenschap en tussen de wetenschap en de maatschappij.

Deze strategie is een voorbeeld van hoe principes van RRI een plaats krijgen in de Nederlandse onderzoeksfinanciering en het wetenschapsbeleid. Hierbij valt te denken aan:

- Het betrekken van maatschappelijke partijen en burgers bij de programmering en uitvoering van onderzoek.
- Het tegengaan van onverantwoorde mechanismen in de beoordeling van wetenschap en wetenschappers.
- Het bevorderen van kennisdeling door meer met gebruikers samen te werken (co-design en co-creatie).

Wat is de meerwaarde van RRI?

Op het gebied van onderzoek en innovatie zijn er veel ontwikkelingen die te maken hebben met maatschappelijke en ethische vraagstukken. Enkele van de diverse voorbeelden zijn: ethische vragen rond nieuwe vormen van medische technologie, de actuele discussies over open access en wetenschappelijke integriteit, en maatschappelijke discussies over onderwerpen als vaccinaties en de transitie van fossiele naar groene energie

RRI kan helpen om onderzoek en innovatie beter af te stemmen op maatschappelijke en ethische vragen door middel van:

- Het vroegtijdig betrekken van verschillende belanghebbenden, om te gezamenlijk te reflecteren op en vorm te geven aan de maatschappelijke inbedding van wetenschappelijk onderzoek en nieuwe technologieën.
- Het internaliseren van waarden als openheid, inclusiviteit, relevantie en integriteit in onderzoeksbeleid en onderzoeksorganisaties.
- Het volgen van een integrale aanpak waarin integriteit, open access, maatschappelijke relevantie en diversiteit als samenhangende thema's worden beschouwd die elkaar kunnen versterken.

Instrumenten voor verantwoord onderzoek en innovatie

RRI is een veelzijdige benadering die op veel verschillende manieren in de praktijk gebracht kan worden. In onze review van onderzoek en innovatie in Nederland beschrijven we onder meer de volgende:

- Beleid en (inter)nationale samenwerkingsverbanden die zich richten op open access als *default* in 2020.
- Programma's zoals Maatschappelijk Verantwoord Innoveren (NWO) en Bevorderen van Verantwoorde Onderzoekspraktijken (ZonMW), die zich richten op het vormgeven van verantwoorde innovaties en het stimuleren van een maatschappelijk en ethisch verantwoord wetenschapssysteem.
- De Nationale Wetenschapsagenda (NWA), waarin burgers, onderzoekers en andere belanghebbenden gezamenlijk de Nederlandse onderzoeksagenda vormgeven.
- Het stimuleren van organisatieculturen in onderzoeksorganisaties waarin waarden als integriteit, diversiteit en maatschappelijke betrokkenheid zijn geïnternaliseerd, door een combinatie van nationaal beleid, voorwaarden in onderzoeksfinanciering, en lokale initiatieven in organisaties.

Partners:

Oslo Metropolitan University (NO), Karlsruhe Institute of Technology (DE), University of Bristol (UK), Commissariat à l'Énergie Atomique et aux Énergies Alternatives (FR), University of Padova (IT), Applied Research and Communications Fund (BG), Radboud Universiteit Nijmegen (NL), Wageningen University and Research (NL), Chinese Academy of Science and Technology for Development (CN), Research and Information System for Developing Countries (IN), Arizona Board of Regents (US), Fundacao de Desenvolvimento da UNICAMP (BR), The University of Queensland (AU)

Het RRI-Practice consortium

